

РОЛЬ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ В АНТИКРИЗОВОМУ УПРАВЛІННІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті обґрунтовано визначальну роль фінансового аналізу в антикризовому управлінні підприємствами та організаціями. Визначено основні складові системи фінансового аналізу та деталізовано основні принципи їх роботи.

Ключові слова: фінансовий аналіз, кризовий стан, антикризове управління, динаміка, коефіцієнтний аналіз, кризоутворюючі чинники, моніторинг.

Abstract

In the article the crucial role of financial analysis in crisis management enterprises and organizations was justified. The main components of financial analysis and detailed basic principles of their work were identified.

Keywords: financial analysis, crisis, crisis management, dynamics, ratio analysis, factors of crisis, monitoring.

Вступ

Проблема антикризового управління підприємствами та організаціями залишається однією з найактуальніших в нашій країні вже достатньо тривалий час. Протягом цього періоду було досліджено чимало факторів і причин розгортання кризових явищ, розроблено численні методики дослідження кризового стану, а також запропоновано різні підходи щодо його подолання. Проте, виходячи з практичного досвіду функціонування підприємств та організацій, найбільш затребуваними є саме фінансові методики дослідження кризового стану або його імовірності. В свою чергу, основу цього процесу складає фінансовий аналіз, без якого неможливо отримати достовірні висновки щодо поточного стану підприємства і його віддаленості від кризи.

Теоретичним, методичним і практичним аспектам фінансового аналізу присвячено праці видатних вітчизняних і зарубіжних науковців, таких як В. Подольська, О. Яріш, В. Мец, Ю.Цал-Цалко та ін. [1 - 3]. Їх напрацювання і досвід, безумовно, є корисними та формують основу для застосування фінансового аналізу у різних сферах науки і практичної діяльності.

Результати дослідження

Якщо представити антикризове управління як процес, то вихідним пунктом тут є отримання інформації щодо стану об'єкта. Таким чином, фінансовий аналіз має визначальну роль в антикризовому управлінні. Саме він є тією підсистемою, від якої залежить якість управлінських рішень щодо попередження або подолання кризи.

Система фінансового аналізу включає в себе такі методи формування фінансової інформації:

- дослідження динаміки фінансового розвитку підприємства;
- моніторинг поточного фінансового стану;
- фінансовий аналіз кризоутворюючих факторів зовнішнього і внутрішнього середовища.

Дослідження динаміки фінансового розвитку підприємства передбачає вивчення основних фінансових показників за певними періодами і виявлення закономірностей фінансового розвитку, формування фінансової статистики. Суть статистичного методу полягає у вивченні статистики втрат і прибутків підприємства, обчисленні їх абсолютних та відносних коефіцієнтів по звітних періодах, а також у оцінці рівня прибутковості, визначенні рівня фінансової стійкості в динаміці.

Моніторинг поточного фінансового стану передбачає систему збору даних і розрахунку фінансових нормативів про стан підприємства, що дозволяють на основі відстеження тенденцій і динаміки змін, своєчасно діагностувати кризовий стан і приймати раціональні управлінські

рішення. Іншими словами, в системі загального моніторингу фінансового стану підприємства виділяється особлива група об'єктів спостереження, що формує можливе «кризове поле» [2].

На етапах спостереження застосовуються як традиційні, так і спеціальні показники – «індикатори кризового розвитку». В періоди активізації факторів зовнішнього фінансового середовища, що реалізують фінансову небезпеку, основні з цих показників вимагають щоденного спостереження. Тут на перший план виходить фінансовий контроль показників, що характеризують ймовірність настання банкрутства. На цьому етапі основною метою буде встановлення діагнозу і формування висновку про фінансовий стан підприємства як на дату здійснення цього дослідження, так і на перспективу.

Фінансовий аналіз кризоутворюючих факторів передбачає дослідження системи впливів внутрішнього і зовнішнього характеру на фінансовий стан суб'єкта господарювання та їх ідентифікацію з позиції провокування кризових явищ. І.А. Бланк на даному етапі виділяє важливість і необхідність групування кризоутворюючих факторів за визначальними ознаками, а також дослідження ступеня впливу окремих факторів на форми і масштаби кризового стану [4].

За результатами поточного моніторингу та фінансового аналізу кризоутворюючих чинників реалізується попередня діагностика характеру розвитку фінансової діяльності підприємства і його фінансового стану. У процесі такої діагностики констатується «нормальний», «передкризовий» або «кризовий» фінансовий стан [4].

Попередня оцінка масштабів кризового фінансового стану підприємства являє собою заключний етап діагностики, суть якого зводиться до проведення дослідження окремих сторін кризового розвитку у попередніх періодах. Оцінюючи масштаби кризи, рекомендують використовувати три характеристики: легка фінансова криза, глибока фінансова криза або фінансова катастрофа [4].

Можна стверджувати про наявність легкої фінансової кризи в разі зниження ліквідності грошового потоку і скорочення коефіцієнтів автономії, абсолютної ліквідності, а також за наявності тенденції зростання змінних витрат, при цьому ринкова вартість підприємства може бути досить високою і стабільною [3, 4].

Глибока фінансова криза характеризується ситуацією, коли діагностується від'ємне значення грошового потоку, істотне зниження коефіцієнта фінансового левериджу, значне скорочення абсолютної та поточної ліквідності, при цьому відзначається високий рівень операційного левериджу при тенденції до зростання змінних витрат і переважне вкладення капіталу в зоні критичного ризику. Як наслідок, спостерігається зниження ринкової вартості суб'єкта господарювання.

Посилення тенденції до погіршення фінансової ситуації, значне зростання негативної динаміки за вищевказаними показниками дозволяє констатувати стан фінансової катастрофи.

Висновки

Отже, ключову роль в побудові ефективного механізму антикризового фінансового управління набуває своєчасне розпізнавання основних параметрів і масштабів кризової ситуації за допомогою арсеналу численних зарубіжних методик і вітчизняних аналітичних підходів, які, в залежності від цілей дослідження, формують два основних напрямки комплексного фінансового аналізу: експрес-діагностику і фундаментальне діагностування.

Проведення внутрішнього фінансового аналізу підприємств та організацій на постійній основі дозволяє своєчасно розпізнавати ознаки і природу фінансової кризи і, в свою чергу, максимально локалізувати її небажані впливи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Подольська В.О., Яріш О.В. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 488 с.
2. Мец В. О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: Навч. посібник/В. О. Мец. – К.: Вища школа, 2003. – 278 с.
3. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: Навчальний посібник. – 2-е вид., перероб., доп. – Житомир: ЖТІ, 2001. – 300 с.
4. Бланк И. А. Антикризисное финансовое управление предприятием. – К. : Ника-Центр, Эльга, 2006. – 672 с.

Ірина Володимирівна Шеварц – канд. екон. наук, доцент кафедри підприємництва та фінансової діяльності, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: s.irinach502@gmail.com

Irina Vol. Shvarts – Cand. Ec. Sci (Eng), Assistant Professor of the Department of Entrepreneurship and Financial Activity, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: s.irinach502@gmail.com